

INSINÖÖRIT, YHTEISKUNTAMME NÄKYMÄT-TÖMÄT YLLÄPITÄJÄT

Millainen asema tekniikkaan koulutetulla insinöörikunnalla on ollut suomalaisessa yhteiskunnassa ja miten se on muuttunut kuluneen sadan vuoden aikana? Tuota kysymystä joutuu pohtimaan usein, kun tutkii kotimaisia insinöörijärjestöjä, tekniikan parissa työskenteleviä sekä sitä kehityskulkua, jossa Suomi 1900-luvun kuluessa muuttui maatalousmaasta esikuvalliseksi ”innovatioyhteiskunnaksi”, jota tultiin kauempaakin ihastelemaan.

Sadassa vuodessa insinöörien työn merkitys on tietysti kasvanut huomattavasti. Viime vuosisadan alussa tekniikan Suomen rakentaminen oli alkutekijöissään, ja kotimainen panos tekniikan tuotantoon vielä vaatimaton. Vientitilastossa vuodelta 1907 ”koneiden ja koneen osien, moottoreiden, apparaattien ja työkalujen” osuudeksi kokonaisviennistä oli merkitty 0,53 %. Samaan aikaan ulkomaille kaupattujen vuotien, nahkojen ja turkisten osuus oli 2,76 %. Tänä päivänä teknologiateollisuuden osuus Suomen viennistä on 50 %. Vaikka mainitut luvut eivät ole sellaisenaan vertailukelpoisia keskenään, ne antavat osviittaa siitä, kuinka Suomen kansantuotteen painopiste on sadassa vuodessa muuttunut vahvasti tekniikan suuntaan.

Vientilastojen tuijottamisen sijaan jokaisen on ehkä parempi pohtia sitä muutosta, joka elinympäristössämme ja jokapäiväisessä toiminnassamme on tapahtunut suhteessa tekniikkaan. 1900-luvun alusta pitäen elämänpäivämme ja arkiset toiminnot ovat tulleet vähitellen kyllästetyksi erilaisilla teknologioilla. Tämän seurauksena yhteiskuntamme toiminta on tänä päivänä täysin riippuvainen tekniikan kehittämisestä ja ylläpidosta pitkälti vastaavan insinöörikunnan panoksesta. Arjessa muistamme

SISÄLLYS

Pääkirjoitus: Insinöörit, yhteiskuntamme näkymättömät ylläpitäjät Sampska Kaataja	3
Artikkelit	
📄 Ensimmäiset naiset insinöörien ja arkkitehtien yhdistyksissä Petri Paju	5
📄 Kenen vastuulla koulutusta? Autotekniikan koulutuksen virstanpylväitä Suomessa 1917–1950 Panu Nykänen	25
📄 Laivanrakennusinsinöörit ja telakateollisuuden suuri murros: Laivasto, sotakorvaukset ja idänkauppa suomalaisen laivanrakennusteollisuuden insinöörikoulutuksen kehityksessä 1920-1955 Aaro Sahari	44
Tekniikan ammattilaisia on jo tutkittu. Miksi siis tutkimme insinöörejä tulevaisuudessakin? Sampska Kaataja	67
Arviot	
Tietoa tekniikan maasta (Matti La Mela)	78
Tietoa ja tekniikkaa (Panu Nykänen)	81
Christopher Polhemin kello jännityksen keskiössä (Veijo Kauppinen)	84
Ajankohtaista	
Tekniikan Historian Seuran digitaalinen tulevaisuus (Saara Matala)	85
Kirjoituskutsu	87
Uutiset	88
Abstracts	89

näiden tekniikan ammattilaisten olemassaolon tyypillisesti kuitenkin vasta silloin, kun jokin menee vikaan – auto tempuilee, kuva iPadin ruudulla pätkee tai kun silta romahtaa heikkolaatuisen betonin takia.

Kädessä oleva Tekniikan Waiheiden teemanumero keskittyy insinöörien historiaan. Sen kokoaminen lähti liikkeelle huomiosta, että Suomessa oli samanaikaisesti käynnissä useampia insinöörien historiaan eri näkökulmista keskittyviä tutkimusprojekteja. Insinööriliitto ja Tampereen Teknillinen Seura olivat käynnistäneet omaa menneisyyttään ja jäsenistönsä historiaa peilaavat hankkeet. Suomen Autoteknillinen Liitto oli lähtenyt selvittämään autotekniikan opetuksen vaiheita Suomessa. Myös useammassa parhailaan tekeillä olevassa väitöstutkimuksessa sivutaan insinöörien työtä ja ammattikunnan historiaa.

Näin ollen vuoden 2018 ensimmäisestä Tekniikan Waiheita -lehdestä tuli insinöörinumero, jossa käsitellään tekniikan parissa työskentelevien ammattikuntaa, heidän koulutustaan, työtään ja järjestötoimintaa. Samaan aikaan lehden artikkelit tarjoavat katsauksen siihen, millaisia insinöörien historian kysymyksiä Suomessa 2010-luvun loppulla tutkitaan.

Lehden avausartikkelissa Petri Paju paneutuu varhaisiin naisinsinööreihin ja näiden toimintaan insinöörijärjestöissä 1900-luvun alussa. Panu Nykänen tutkii suomalaisen autoteknillisen opetuksen alkuvaiheita Suomen itsenäistymisen ajalta 1900-luvun puoliväliin saakka. Aaro Sahari taas keskittyy laivanrakennusinsinööreihin ja murrokseen, joka tapahtui kotimaisessa telakkateollisuudessa 1900-luvun ensipuoliskolla. Lehden loppupuolella Sampsa Kaataja pohtii vielä insinöörien historian tutkimuksen suomalaista tutkimustraditiota sekä sitä, miksi tutkimme insinöörien historiaa myös tulevaisuudessa.

Sampsa Kaataja

Tekniikan Waiheita on Tekniikan Historian Seura THS ry:n kustantama aikakauslehti. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Lehden tilaushinta on 36 e/vuosi. Tilaukset ja osoitteenmuutokset: Sampsa Kaataja, sampsa.kaataja@ilry.fi, tai seuran [www-sivujen](http://www.ths.fi) kautta (www.ths.fi) tai seuran postiosoitteeseen (ks. sivu 2).

Tekniikan Historian Seuran jäsenille lehti lähetetään jäsenetuna. Kestotilaus jatkuu ilman eri uudistusta tilauksen peruutukseen asti. Tilauksen voi peruuttaa ilmoittamalla asiasta toimitukselle. Toimitus myy lehden vanhoja irtokappaleita, mikäli niitä on jäljellä.

Toimitus- ja ilmoitusmateriaali sähköpostitse päätoimittajalle tai toimitussihteerille. Normaalipostissa lähetettävän aineiston kohdalla ota yhteys toimitukseen (ks. toimituksen yhteystiedot s. 2). Lehti vastaanottaa julkaistavaksi kirjoituksia teknologian historian eri aloilta. Aineiston jättö: artikkeleiden osalta ota yhteys päätoimittajaan, muu aineisto numeroon 2/2018 4. kesäkuuta.

Lehti ottaa arvosteltavaksi alalta kirjoitettuja julkaisuja, painotuotteita ja näyttelykäsikirjoituksia. Lehti ei palauta pyytämättä lähetettyjä tekstinäytteitä tai valokuvia. Valokuvien käsittelystä pyydetään sopimaan erikseen päätoimittajan kanssa.

Artikkelien sisällöstä ja niissä esiintyvistä mielipiteistä vastaa kirjoittaja. Artikkelit tarkastetaan vertaisarviointimenetelmällä. Kuvamateriaalin luovuttaja vastaa kuvien julkaisuoikeudesta. Yksityiskohtaiset kirjoitus- ja aineisto-ohjeet löytyvät Tekniikan Historian Seuran kotisivuilta <http://www.ths.fi/fi/tekniikan-waiheita/kirjoita>.